

e-ISSN 3060-5059

DOI: 10.67227

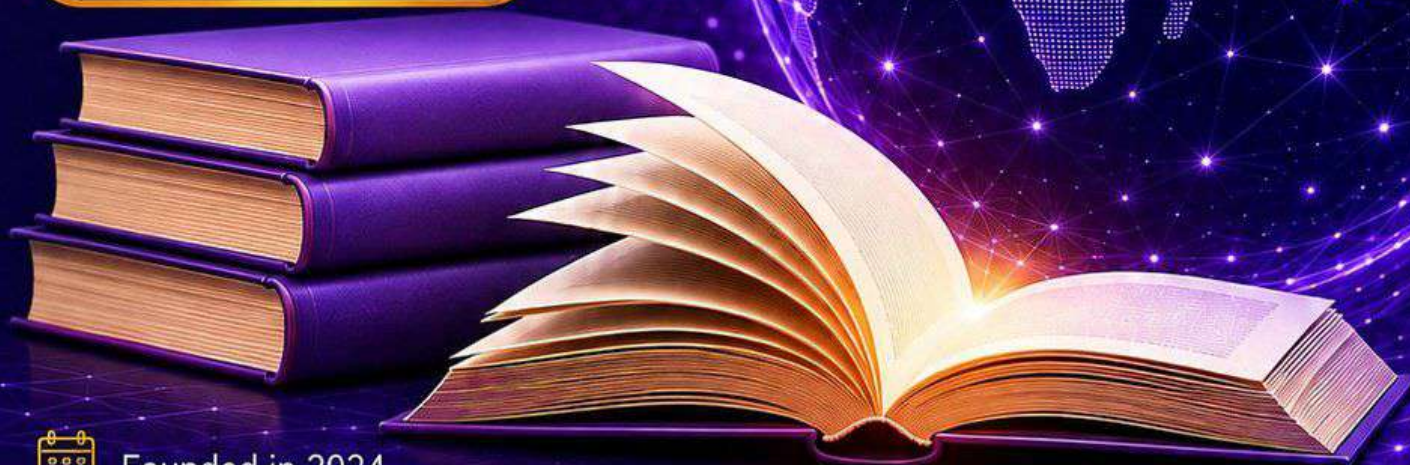
IJTIMOYIY-GUMANITAR SOHADA ILMIY-INNOVATSION TADQIQOTLAR

ILMIY METODIK JURNAL

Scientific and Innovative Research in
Social and Humanitarian Studies

Vol. 3 • Issue 8

2026

Founded in 2024

publishscience.uz

publish_science_journal@mail.ru

PEER REVIEWED • OPEN ACCESS

ZIDDIYATLI KOMMUNIKATSIYANING PRAGMALINGVISTIK TAHLILI: INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA QIYOSIY TADQIQOT

Xushnazarova Gulnoza

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti, o'qituvchi.

e-mail: gulnozaxushnazarova011@gmail.com ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-6217-3144>

Annotatsiya.

Mazkur maqolada ingliz va o'zbek tillaridagi ziddiyatli kommunikativ vaziyatlarning pragmalingvistik xususiyatlari qiyosiy-tipologik jihatdan tadqiq etiladi. Tadqiqotning asosiy maqsadi konflikt diskursida qo'llaniladigan pragmalingvistik birliklar, kommunikativ strategiyalar, pragmatik markerlar hamda lingvomadaniy omillarning funksional-pragmatik xususiyatlarini aniqlashdan iborat. Tadqiqot uchun 300 ta ingliz va 300 ta o'zbek tilidagi ziddiyatli kommunikativ vaziyatdan tashkil topgan empirik korpus shakllantirildi. Tahlil jarayonida baholovchi birliklar, diskurs markerlari, modal vositalar, presuppozitsiya, implikatura, deiktik birliklar va boshqa pragmatik vositalarning konflikt diskursidagi funksiyalari o'rganildi.

Empirik tahlil natijalari ingliz va o'zbek tillarida ziddiyatli kommunikatsiyani tashkil etuvchi pragmalingvistik vositalarning qo'llanishida muayyan o'xshashliklar bilan bir qatorda sezilarli lingvomadaniy tafovutlar ham mavjudligini ko'rsatdi. Ingliz tilida baholovchi birliklar va qarama-qarshilik markerlarining nisbatan faol qo'llanishi, ochiq argumentativlik va konfrontativ strategiyalarning ustunligi kuzatilgan bo'lsa, o'zbek tilida yumshatish vositalari, hurmat markerlari, muros, yarashtirish va *face-saving* strategiyalarining faolroq qo'llanishi aniqlandi. Tadqiqot natijalari asosida ingliz va o'zbek tillaridagi konflikt diskursining funksional-pragmatik modeli ishlab chiqildi.

Kalit so'zlar: ziddiyatli kommunikatsiya, konflikt diskursi, pragmalingvistika, pragmatik marker, kommunikativ strategiya, presuppozitsiya, implikatura, baholovchi birlik, diskurs markerlari, *face-saving*, lingvomadaniy omil, ingliz tili, o'zbek tili.

ПРАГМАЛИНГВИСТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ КОНФЛИКТНОЙ КОММУНИКАЦИИ: СРАВНИТЕЛЬНОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ НА МАТЕРИАЛЕ АНГЛИЙСКОГО И УЗБЕКСКОГО ЯЗЫКОВ

Хушназарова Гульноза

Узбекский государственный университет мировых языков, преподаватель.

Аннотация.

В статье в сравнительно-типологическом аспекте исследуются прагмалингвистические особенности конфликтных коммуникативных ситуаций в английском и узбекском языках. Основная цель исследования заключается в выявлении функционально-прагматических особенностей прагмалингвистических единиц, коммуникативных стратегий, прагматических маркеров и лингвокультурных факторов, используемых в конфликтном дискурсе. Для исследования сформирован эмпирический корпус, включающий 300 конфликтных коммуникативных ситуаций на английском и 300 — на узбекском языке. В ходе анализа изучены функции оценочных единиц, дискурсивных маркеров, модальных средств, пресуппозиции, импликатуры, дейктических единиц и других прагматических средств в конфликтном дискурсе.

Результаты эмпирического анализа показали, что наряду с определёнными сходствами в использовании прагмалингвистических средств организации конфликтной коммуникации в английском и узбекском языках существуют существенные лингвокультурные различия. В английском языке наблюдаются относительно активное использование оценочных единиц и маркеров противопоставления, преобладание открытой аргументации и конфронтационных стратегий, тогда как в узбекском языке более активно используются средства смягчения, маркеры уважения, стратегии компромисса, примирения и сохранения лица (*face-saving*). На основе результатов исследования разработана функционально-прагматическая модель конфликтного дискурса в английском и узбекском языках.

Ключевые слова: конфликтная коммуникация, конфликтный дискурс, прагмалингвистика, прагматический маркер, коммуникативная стратегия, пресуппозиция, импликаатура, оценочная единица, дискурсивные маркеры, *face-saving*, лингвокультурный фактор, английский язык, узбекский язык.

PRAGMALINGUISTIC ANALYSIS OF CONFLICT COMMUNICATION: A COMPARATIVE STUDY OF ENGLISH AND UZBEK

Xushnazarova Gulnoza

Uzbekistan State World Languages University, Lecturer.

Abstract.

This article presents a comparative-typological analysis of the pragmalinguistic features of conflict communication in English and Uzbek. The primary aim of the study is to identify the functional and pragmatic characteristics of pragmalinguistic units, communicative strategies, pragmatic markers, and linguocultural factors employed in conflict discourse. An empirical corpus consisting of 300 conflict communicative situations in English and 300 in Uzbek was compiled for the study. The analysis examines the functions of evaluative units, discourse markers, modal devices, presupposition, implicature, deictic units, and other pragmatic means in conflict discourse.

The empirical findings demonstrate that, alongside certain similarities, there are significant linguocultural differences in the use of pragmalinguistic resources that structure conflict communication in English and Uzbek. English conflict discourse is characterized by a relatively frequent use of evaluative units and contrastive markers, as well as a predominance of explicit argumentation and confrontational strategies. In Uzbek, by contrast, mitigation devices, markers of respect, compromise, reconciliation, and *face-saving* strategies are used more actively. Based on the findings, a functional-pragmatic model of conflict discourse in English and Uzbek was developed.

Keywords: conflict communication, conflict discourse, pragmalinguistics, pragmatic marker, communicative strategy, presupposition, implicature, evaluative unit, discourse markers, *face-saving*, linguocultural factor, English, Uzbek.

Kirish. Zamonaviy tilshunoslikda kommunikatsiyani faqat axborot almashinuvi jarayoni sifatida emas, balki ishtirokchilarning ijtimoiy, psixologik, madaniy va pragmatik maqsadlari o'zaro kesishadigan murakkab jarayon sifatida o'rganish tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, ziddiyatli kommunikativ vaziyatlar insonlar o'rtasidagi munosabatlarning murakkabligini namoyon etuvchi kommunikativ holatlardan biri hisoblanadi. Bunday vaziyatlarda nutq birliklari oddiy axborot uzatish vazifasidan tashqari, suhbatdoshga ta'sir ko'rsatish, uning pozitsiyasini rad etish, o'z nuqtayi nazarini himoya qilish, e'tiroz bildirish, tanqid qilish, ziddiyatni kuchaytirish yoki, aksincha, uni yumshatish kabi pragmatik vazifalarni bajaradi.

Konflikt diskursining o'ziga xosligi shundaki, unda kommunikativ maqsad ko'pincha bevosita ifodalanmaydi. Ayrim hollarda salbiy munosabat ochiq baholovchi birliklar orqali ifodalansa, boshqa holatlarda presuppozitsiya, implikatura, kinoya yoki bilvosita nutq aktlari orqali yashirin shaklda namoyon bo'ladi. Shu sababli ziddiyatli kommunikatsiyani faqat leksik yoki grammatik vositalar doirasida o'rganish uning to'liq pragmatik mazmunini ochib berishga imkon bermaydi.

Ingliz va o'zbek tillarini qiyoslash esa mazkur masalaga yanada kengroq yondashish imkonini beradi. Chunki turli lingvomadaniy muhitlarda ziddiyatni ifodalash, qarama-qarshi fikr bildirish, tanqid qilish, suhbatdoshning ijtimoiy mavqeini hisobga olish va kommunikativ muvozanatni saqlash usullari bir xil bo'lmasligi mumkin. Shu nuqtayi nazardan, ingliz va o'zbek tillaridagi konflikt diskursini qiyosiy-pragmalingvistik jihatdan o'rganish nafaqat nazariy tilshunoslik, balki madaniyatlararo kommunikatsiya samaradorligi uchun ham muhimdir.

Mazkur tadqiqotning asosiy maqsadi ingliz va o'zbek tillaridagi ziddiyatli kommunikativ vaziyatlarda qo'llaniladigan pragmlingvistik birliklarning funksional xususiyatlarini aniqlash, ularning kommunikativ strategiyalar bilan munosabatini ochib berish va ikki tildagi konflikt diskursining o'xshash hamda farqli jihatlarini qiyosiy-tipologik asosda tavsiflashdan iborat.

Metodika. Tadqiqotning empirik bazasini jami 600 ta ziddiyatli kommunikativ vaziyat tashkil etadi. Ularning 300 tasi ingliz tilidagi, 300 tasi esa o'zbek tilidagi kommunikativ materiallardan tarkib topgan. Mazkur korpus ziddiyatli kommunikatsiyada qo'llaniladigan lingvistik va pragmatik vositalarning funksional xususiyatlarini qiyoslash imkonini beradi.

Tahlil jarayonida quyidagi asosiy pragmlingvistik birliklar ajratib olindi:

1. baholovchi birliklar;
2. diskurs markerlari;
3. modal birliklar;
4. presuppozitsiya;
5. implikatura;
6. deiktik birliklar;
7. kuchaytiruvchi vositalar;
8. yumshatuvchi vositalar;
9. hurmat markerlari;
10. emotsional markerlar.

Ushbu birliklar faqat formal lingvistik jihatdan emas, balki ularning kommunikativ vaziyatdagi pragmatik funksiyasi nuqtayi nazaridan ham tahlil qilindi. Xususan, birliklarning konfliktni yuzaga keltirish, qarama-qarshilikni kuchaytirish, suhbatdoshning pozitsiyasini rad etish, yashirin tanqidni ifodalash, kommunikativ bosimni kamaytirish, murosaga erishish va munosabatlarni saqlashdagi vazifalariga e'tibor qaratildi.

Tadqiqotda qiyosiy-tipologik, kontekstual, funksional-pragmatik va statistik tahlil usullaridan foydalanildi. Statistik tahlil orqali pragmatik markerlarning ingliz va o'zbek tillaridagi qo'llanish chastotasi aniqlanib, ularning konflikt diskursidagi funksional taqsimoti qiyoslandi.

Natijalar va muhokama. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, ziddiyatli kommunikativ vaziyatlarda pragmatik birliklar konflikt diskursining muhim tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi. Ular yordamida kommunikator o'zining munosabati, bahosi, noroziligi, shubhasi yoki qarama-qarshi pozitsiyasini ifodalaydi.

1-jadval. Ingliz va o'zbek tillarida ziddiyatli kommunikatsiyada pragmatik birliklarning funksional tavsifi.

Pragmatik birlik	Ingliz tili	O'zbek tili	Pragmatik vazifasi
Baholovchi birliklar	<i>incorrect, misleading, offensive</i>	<i>noto'g'ri, noo'rin, asossiz</i>	Salbiy baholash, konfliktni yuzaga keltirish
Diskurs markerlari	<i>however, actually, in fact</i>	<i>ammo, biroq, aslida</i>	Qarama-qarshilikni ifodalash
Modal birliklar	<i>may, might, perhaps</i>	<i>balki, ehtimol, menimcha</i>	Konfliktni yumshatish
Presuppozitsiya	<i>He is late again</i>	<i>Yana kech qoldi</i>	Yashirin tanqid
Implikatura	<i>irony, sarcasm</i>	<i>kinoya, istehzo</i>	Bilvosita baholash
Deiktik birliklar	<i>you, this, that</i>	<i>siz, sen, aynan siz</i>	Javobgarlikni kuchaytirish

Baholovchi birliklar ziddiyatli kommunikatsiyada eng muhim vositalardan biri sifatida namoyon bo'ladi. *Incorrect, misleading, offensive* kabi birliklar suhbatdoshning fikri yoki harakatiga bevosita salbiy baho berish imkonini yaratadi. O'zbek tilida esa *noto'g'ri, noo'rin, asossiz, bahsli* kabi birliklar xuddi shunday baholash funksiyasini bajaradi.

Biroq ularning kommunikativ qo'llanishida muhim farq kuzatiladi. Ingliz tilidagi salbiy baholovchi birliklar ko'pincha pozitsiyani to'g'ridan-to'g'ri rad etish yoki qarama-qarshi fikrni ochiq ifodalashga xizmat qiladi. O'zbek tilida esa mazkur birliklar ko'pincha yumshatuvchi vositalar, modal birliklar yoki bilvosita ifodalar bilan birgalikda qo'llanib, kommunikativ keskinlikni kamaytiradi.

Masalan: "However, your conclusion does not correspond to the evidence." Ushbu gapda however diskurs markeri ikki qarama-qarshi pozitsiyani bog'lash bilan birga, suhbatdoshning xulosasiga ochiq e'tiroz bildirish imkonini beradi. *Does not correspond to the evidence* birikmasi esa fikrni shaxsga emas, dalilga bog'lash orqali argumentativ strategiyani kuchaytiradi. O'zbek tilidagi "Aslida, bu masalaga boshqacha yondashish ham mumkin." jumlasida esa aslida markeri qarama-qarshi pozitsiyani bildiradi, biroq "boshqacha yondashish ham mumkin" shakli e'tirozni nisbatan yumshoq tarzda ifodalaydi. Demak, birinchi holatda konfrontativlik kuchliroq bo'lsa, ikkinchi holatda kommunikativ muvozanatni saqlashga intilish mavjud.

Konflikt diskursini faqat alohida pragmatik birliklar asosida tahlil qilish yetarli emas. Ushbu birliklarning qaysi kommunikativ maqsadga xizmat qilishi, ya'ni qaysi strategiya tarkibida ishlatilishi ham muhimdir.

Empirik materiallar tahlili natijasida quyidagi asosiy strategiyalar ajratildi:

- konfrontativ strategiya;
- argumentativ strategiya;
- himoyalash strategiyasi;
- murosaga strategiyasi;
- face-saving strategiyasi;
- yarashtirish strategiyasi;
- manipulyativ strategiya;
- hamkorlik strategiyasi.

2-jadval. Ziddiyatli kommunikatsiyada asosiy strategiyalarning qiyosiy tavsifi

Strategiya	Ingliz tili	O'zbek tili	Pragmatik natija
Konfrontativ	Juda yuqori	O'rta	Konfliktni kuchaytiradi
Argumentativ	Yuqori	O'rta	Pozitsiyani asoslaydi
Himoyalash	Yuqori	Yuqori	O'z pozitsiyasini saqlaydi
Murosa	O'rta	Yuqori	Deeskalatsiya
Face-saving	O'rta	Juda yuqori	Munosabatni saqlaydi
Yarashtirish	O'rta	Juda yuqori	Konfliktni bartaraf etadi

Natijalarga ko'ra, ingliz tilidagi ziddiyatli kommunikatsiyada konfrontativ va argumentativ strategiyalar faolroq namoyon bo'ladi. O'zbek tilida esa murosaga, face-saving va yarashtirish strategiyalari nisbatan faol qo'llanadi. Masalan, "I

completely disagree with your opinion.” gapida completely disagree birikmasi qarama-qarshi pozitsiyani maksimal darajada aniq ifodalab, ochiq konfrontativ strategiyani shakllantiradi. Bu yerda kommunikator suhbatdoshning fikrini yumshatmasdan rad etadi.

O'zbek tilidagi “Bu fikrga to'liq qo'shilish qiyin, ayrim jihatlarini yana ko'rib chiqish mumkin.” jumlasida esa e'tiroz mavjud bo'lsa-da, u bevosita “siz noto'g'ri fikrdasiz” tarzida ifodalanmaydi. “Qo'shilish qiyin”, “yana ko'rib chiqish mumkin” kabi vositalar kommunikativ bosimni kamaytiradi va suhbatdoshning faceini saqlashga imkon beradi. Shu sababli mazkur ikki misol konfliktning ikki xil pragmatik tashkil etilishini ko'rsatadi: birinchisida ochiq konfrontatsiya, ikkinchisida esa bilvosita e'tiroz va deeskalatsiya mavjud.

Ziddiyatli kommunikatsiyada lingvistik vositalarning tanlanishi kommunikatorning individual maqsadi bilangina emas, balki uning lingvomadaniy tajribasi bilan ham bog'liq. Bir xil kommunikativ maqsad turli tillarda turlicha shaklda ifodalanishi mumkin. Tadqiqot natijalari ingliz va o'zbek tillaridagi konflikt diskursida individual pozitsiyani ifodalash va shaxslararo munosabatni saqlash o'rtasidagi nisbat turlicha ekanligini ko'rsatdi. Ingliz tilidagi materiallarda fikrni aniq va ochiq ifodalash, dalilga murojaat qilish, qarama-qarshi fikrni bevosita rad etish va argumentni kuchaytirish vositalari faol qo'llanadi. However, actually, in fact kabi markerlar kommunikatorning o'z pozitsiyasini ajratib ko'rsatishiga xizmat qiladi.

O'zbek tilidagi materiallarda esa ammo, biroq, aslida, menimcha, balki, ehtimol kabi birliklar bilan bir qatorda, hurmat va yumshatish vositalarining faol ishlatilishi kuzatiladi. Bunday vositalar konfliktni butunlay yo'q qilmasa-da, uning ijtimoiy va kommunikativ keskinligini kamaytirishga xizmat qiladi.

Shu jihatdan face-saving strategiyasi o'zbek tilidagi konflikt diskursining muhim pragmatik xususiyatlaridan biri sifatida namoyon bo'ladi. Ushbu strategiyada asosiy maqsad faqat o'z fikrini himoya qilish emas, balki suhbatdoshning ijtimoiy mavqeyi va kommunikativ qadr-qimmatiga zarar yetkazmaslikdan iborat bo'ladi.

Empirik materiallar tahlili asosida ziddiyatli kommunikatsiyaning quyidagi funksional-pragmatik modeli taklif etiladi: Lingvistik birlik → Pragmatik marker → Nutq akti → Kommunikativ strategiya → Lingvomadaniy omil → Konflikt intensivligi → Pragmatik natija.

Mazkur modelda lingvistik birliklar konfliktning tashqi verbal shaklini tashkil etsa, pragmatik markerlar ushbu birliklarning kommunikativ yo'nalishini belgilaydi. Nutq akti kommunikatorning asosiy maqsadini ifodalab, keyingi bosqichda muayyan kommunikativ strategiyani shakllantiradi.

Masalan, salbiy baholovchi birlik + qarama-qarshilik markeri + e'tiroz nutq akti → konfrontativ strategiya → konflikt intensivligining oshishi kabi zanjir yuzaga kelishi mumkin. Boshqa tomondan, modal birlik + yumshatuvchi vosita + bilvosita e'tiroz → murosa/face-saving strategiyasi → konflikt intensivligining pasayishi kabi pragmatik rivojlanish ham kuzatiladi. Demak, konfliktning yuzaga kelishi yoki bartaraf etilishi bitta lingvistik vosita bilan emas, balki bir nechta pragmatik omillarning o'zaro ta'siri natijasida shakllanadi.

Tadqiqot natijalarini umumlashtirib, ingliz va o'zbek tillaridagi ziddiyatli kommunikatsiyaning quyidagi asosiy qiyosiy xususiyatlarini ko'rsatish mumkin. Birinchidan, baholash darajasida ingliz tilida ochiq salbiy baholovchi birliklarning ulushi yuqoriroq. O'zbek tilida esa baholash ko'pincha yumshatuvchi birliklar bilan birga qo'llanadi. Ikkinchidan, qarama-qarshilikni ifodalashda ingliz tilida *however, actually, in fact* kabi markerlar ochiq argumentativlikni ta'minlasa, o'zbek tilida *ammo, biroq, aslida* kabi markerlar ko'pincha yumshoqroq kommunikativ konstruksiyalar tarkibida keladi. Uchinchidan, konfliktni yumshatishda o'zbek tilida modal birliklar va boshqa yumshatuvchi vositalarning yuqori ko'rsatkichi kuzatiladi. To'rtinchidan, hurmat va ijtimoiy masofa masalasida o'zbek tilida hurmat markerlarining faolroq qo'llanishi kuzatiladi. Beshinchidan, strategik darajada ingliz tilida konfrontativ va argumentativ strategiyalar, o'zbek tilida esa murosa, yarashtirish va face-saving strategiyalari ustunroq namoyon bo'ladi.

Shu bilan birga, har ikki tilda ham konfliktni ifodalashning umumiy pragmatik mexanizmlari mavjud. Jumladan, baholash, e'tiroz, rad etish, himoyalash, yashirin tanqid, kinoya va pozitsiyani himoya qilish kabi kommunikativ funksiyalar ikkala tilda ham uchraydi. Farq, asosan, ushbu funksiyalarning qanday lingvistik vositalar yordamida va qanday darajadagi bevositalik bilan ifodalanishida namoyon bo'ladi.

Xulosa. Amalga oshirilgan qiyosiy-pragmalingvistik tahlil natijasida ingliz va o'zbek tillaridagi ziddiyatli kommunikativ vaziyatlarning shakllanishi, rivojlanishi va bartaraf etilishida pragmalingvistik birliklar, kommunikativ strategiyalar, nutq aktlari va lingvomadaniy omillarning o'zaro uzviy bog'liqligi aniqlandi.

Tadqiqot uchun shakllantirilgan 600 birlikdan iborat empirik korpus, ya'ni 300 ta ingliz va 300 ta o'zbek tilidagi ziddiyatli kommunikativ vaziyat asosida olib borilgan tahlil natijasida konflikt diskursining asosiy pragmalingvistik komponentlari sifatida baholovchi birliklar, diskurs markerlari, modal vositalar, presuppozitsiya, implikatura, deiktik birliklar, kuchaytiruvchi va yumshatuvchi vositalar belgilandi. Tahlillar baholovchi birliklar va qarama-qarshilik markerlarining ingliz tilidagi konflikt diskursida yuqori faollikka ega ekanligini ko'rsatdi. Ingliz tilida baholovchi birliklar 31%, qarama-qarshilik markerlari 27% va kuchaytiruvchi birliklar 16% ni tashkil etdi. O'zbek tilida esa baholovchi birliklar 22%, qarama-qarshilik markerlari 18%, kuchaytiruvchi birliklar 11% ko'rsatkichga ega bo'ldi. Shu bilan birga, o'zbek tilidagi yumshatish vositalari 24%, hurmat markerlari esa 17% ulush bilan ingliz tilidagi mos ko'rsatkichlardan yuqoriligi bilan ajralib turdi. Mazkur natijalar ingliz va o'zbek tillarida konfliktni kommunikativ jihatdan tashkil etish usullarida sezilarli farqlar mavjudligini ko'rsatadi. Ingliz tilidagi materiallarda ochiq argumentativlik, bevosita e'tiroz, konfrontatsiya va individual pozitsiyani qat'iy himoya qilishga xizmat qiluvchi vositalarning faolligi kuzatiladi. O'zbek tilida esa bilvositalik, kommunikativ ehtiyotkorlik, hurmat markerlari, murosa, yarashtirish va face-saving strategiyalarining faolroq ishlatilishi aniqlandi.

Presuppozitsiya va implikatura konflikt diskursining yashirin pragmatik mexanizmlari sifatida namoyon bo'ldi.

Again, finally, actually kabi birliklar yoki ularning o'zbek tilidagi muqobillari ochiq tanqidni yashirin baholash shakliga aylantirish imkonini beradi. Bunday vositalar kommunikativ vaziyatning yuzaki mazmunidan tashqarida qo'shimcha pragmatik ma'nolarni shakllantiradi.

Kommunikativ strategiyalar tahlili ham ikki til o'rtasidagi muhim farqlarni aniqlash imkonini berdi. Ingliz tilida konfrontativ va argumentativ strategiyalar yuqori darajada namoyon bo'lsa, o'zbek tilida murosa, yarashtirish va face-saving strategiyalari ustunlik qiladi. Shu bilan birga, himoyalash strategiyasi har ikki tilda ham faol qo'llanib, kommunikatorning o'z pozitsiyasini saqlab qolishiga xizmat qiladi. Shunday qilib, ziddiyatli kommunikatsiyani faqat konfliktni ifodalovchi salbiy birliklar yig'indisi sifatida talqin qilish maqsadga muvofiq emas. Konflikt diskursi — pragmatik markerlar, nutq aktlari, kommunikativ strategiyalar, presuppozitsiya va implikatura hamda lingvomadaniy omillarning murakkab o'zaro ta'siri natijasida shakllanuvchi ko'p bosqichli kommunikativ hodisadir.

Tadqiqot natijalari asosida ishlab chiqilgan pragmalingvistik modelga ko'ra, lingvistik birlik → pragmatik marker → nutq akti → kommunikativ strategiya → lingvomadaniy omil → konflikt intensivligi → pragmatik natija zanjiri ziddiyatli kommunikatsiyaning shakllanish mexanizmini izohlash imkonini beradi. Mazkur model konfliktning kuchayishi yoki yumshashini alohida birlik emas, balki kommunikativ vositalar tizimining o'zaro ta'siri belgilashini ko'rsatadi.

Umuman olganda, ingliz va o'zbek tillaridagi ziddiyatli kommunikatsiyaning qiyosiy tahlili ikki til tizimida umumiy pragmatik mexanizmlar mavjud bo'lsa-da, ularning real kommunikativ vaziyatda qo'llanish chastotasi, bevositalik darajasi, strategik yo'nalishi va lingvomadaniy mazmunida muhim tafovutlar mavjudligini ko'rsatdi. Olingan natijalar pragmalingvistika, konfliktologiya, diskurs tahlili va madaniyatlararo kommunikatsiya tadqiqotlari uchun nazariy asos bo'lib xizmat qilishi, shuningdek, turli madaniy muhit vakillari o'rtasidagi ziddiyatli kommunikativ vaziyatlarni samarali boshqarish bo'yicha amaliy yondashuvlarni ishlab chiqishga imkon berishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Brown P., Levinson S. C. Politeness: Some Universals in Language Usage. – Cambridge: Cambridge University Press, 1987. – 358 p.
2. Grice H. P. Logic and Conversation // Syntax and Semantics. Vol. 3: Speech Acts / Ed. by P. Cole, J. L. Morgan. – New York: Academic Press, 1975. – P. 41–58.
3. Leech G. N. Principles of Pragmatics. – London: Longman, 1983. – 250 p.
4. Searle J. R. Speech Acts: An Essay in the Philosophy of Language. – Cambridge: Cambridge University Press, 1969. – 203 p.
5. Thomas J. Meaning in Interaction: An Introduction to Pragmatics. – London: Longman, 1995. – 224 p.
6. Yule G. Pragmatics. – Oxford: Oxford University Press, 1996. – 138 p.